

Rašo P. S.

ATGAL Į GIMTĄJĮ KONTINENTĄ

Aplinkybės taip susidėjo, kad turui grįžti porai metų atgal į Europą, iš kurios prieš pustrėčią metų, bėgimo psichozės pagautas, su didžiausiu skubėjimu moviau į Ameriką, palikęs neužbaigtą darbą, manydamas, jog plačių galimybių krašte galėsiu savo mėgiamoje srityje prasimušti. Įpusėtą darbą baigti Amerikoje nebuvo jokių galimybių ir dėl to aš, draugų ir pažįstamų paragintas, nutariau grįžti atgal į gimtąjį kontinentą, kad galėčiau pasiekti užsibrėžtą tikslą. Kada nuo laivo denio sekiau akiraftų dingstantčius New Yorko dangoraižius ir laisvės statulą, aš grūdėnau ir galvojau, kad tas kraštas vis dėlto iš tikrųjų yra plačių galimybių šalis, kad jis jei ne vienokių, tai kitokių būdu leidžia žmogui pasiekti to, ko jis trokšta. Mintimis skridau į šviesią ateitį ir tą dieną, kada vėl galėsiu sveikinti oceano tolimoje besirodantį Amerikos krantus.

Lietuvaitė iš Dzūkijos

Peržiūrėjęs mūsų laivo keleivių sąrašą, lietuvis terastų tik dvi lietuviškas pavardes — mano ir mano draugo, kuris lygiai tuo pačiu tikslu vyksta į Europą. Lietuvio akis nestovėjo prie pavardės Napalis Isabella. Bet ši pavardė yra tikros lietuviškos, kilusios iš Dzūkijos. Jos vyras Amerikos graikas, vedęs ją Vokietijoje tuoj po karo ir išsivežęs į USA prieš 6 metus. Nelaimė lydėjo šios lietuviškos gyvenimą Amerikoje. Dėl vyro ji nesiskundžia. Ji myli savo vyrą, gerbia jį ir labai gražiai apie jį atsiliepia. Sunkiose dienose jos vyras aukojosi dėl šeimos ir dirbo dvi pamainas. Šeimyninis jų gyvenimas būtų labai gražus ir pavyzdingas, jei ne ta skaudi nelaimė, ištikusi jų dukrelę Lilianą. O toji nelaimė prasidėjo dukrelei esan 9 mėnesių, kad ji buvo paskiepyta, vienu kartu nuo difterijos ir kokiūšo. Vos tik kūdikį parnešus į namus, pas jį pakilo karštis, kūnas pamėlynavo ir pasirodė dešinės pusės lengvos konvulsijos. Bet po trumpo laiko tas praėjo ir daktarai manė, jog viskas susitvarkys gerai! Betgi, tuo viskas nesibaigė. Po kurio laiko dešinės kūno pusės konvulsijos staiga pasikartojė dar sunkesnėje formoje. Liliana buvo nuogabenta ir ligoninė. Daktarai ilgai negalėjo nustatyti diagnozės ir tik X-Ray galvos nuotrauka parodė visos liigos priežastį: kairėje smegenų

Ligoninės ir daktarai

Tėvai išleido dideles sumas pinigų savo vienintelės dukrelės gydymui. Kasmet po \$2,600 atidavė ligoninėms ir daktarams, bet Lilianos sveikata negerėjo. Poniai Bellai pasakojant apie savo skaudžius pergyvenimus, jos akys ašarojo, o veido paviršiuje laktė raumėnėlių konvulsijos. Giliai įdubusios, pajudusios paakiais akys, geltonas veidas ir sudžiūvęs kūnas liudyjo iškėstus kuniškus ir dvasinius pergyvenimus. Jos paskutinieji metai buvo erškėčiuoti ir sunkūs. Šeimos pinigais stovis labai pablogėjo, atsirado skolų. Kada geriausi specialistai-daktarai nieko daugiau padaryti negalėjo, tėvai pasiėmė Lilianą į namus.

Nesuvaldoma Liliana

Nenaudojama Lilianos dešinioji rankutė ir koja pamažu atsiliko — atrofavo: Dėl suparalyžuotos dešinės veidelio pusės, jos kalba nežengė į priekį. Motina daugybę dienų ir naktų praleido bemasązuodama savo dukrelės rankutę, veidelį ir koja. Tas šiek tiek padėjo. Motina, bijodama, kad dukrelė per daug neatsiliktų, pati mokino ją skaityti ir kalbėti. Bet dukrelė buvo per nervuota ir pikta. Kai kuriuos paveikslus ji pradėjo atskirti ir vadinti savotiškais garsais. Jei motina, norėdama patikrinti Lilianos atmintį, šuns paveikslą pavadindavo kate, dukrelė padūkdavo, dauždavo galvą ir kankinosi. Mergytė visą laiką reikėjo laikyti ant rankų, nes ji paleista viena tuoj susidauždavo galvą į sieną, griebdavo kas papuola, indus ir stiklais susipiaustydavo. Motinai ji raudavo plaukus nuo galvos ir apskritai viską daužė be atvangos, kas tik papuldavo po ranka. Besiausdama kartą buvo net padegusi namą. Lilianai sukakius 5 metams, motina vis dar turėjo paskui ją sekti ir nė akimirkai negalėjo jos išleisti iš akių. Dukrelė nemiego davo naktimis, bet dienomis. Tiek tėvas, tiek motina kentėjo nemigo naktis bebūdėdami prie jos lovos. Daug kartų išsikankinusi, išsekusi ir sukręsta nelaimingoji motina, pasiėmusi savo dukrelę į glėbį ėjo žudyti, bet vyro meilė ir jo didvy-

riškas aukojimasis dėl šeimos sustabdydavo ją nuo savižudybės. Neapsakomas lietuviškos motinos prigimtas pasiaukojimo jausmas, kantrybė ir pasišventimas buvo jos stiprybė, o vyro gilus atjautimas stiprino ją per paskutinius 6 metus. Bet jos nervai iro diena diena, ji sulys, skilyje atsirado žaizdos, kūnas pradėjo trūkioti — ji artėjo prie nervinio sukrėtimo ir pamišimo. Daktarai patarė skubiai keisti gyvenimo sąlygas. Vyras taip pat tam karštai pritarė. Per didelį vargą ir protekcijas jie šiaip taip gavo leidimą patalpinti savo dukrelę į valdinę nenormalių vaikų ligoninę. Nelaimingai motinai buvo neapsakomai sunku skirtis su savo dukrele, bet telesnis jos kankinimasis būtų reiškęs jos galutiną sunykimą pačioje jaunystėje.

Pradeda taisyti

Sugniuždinta širdimi ir palaužta sveikata ponia Bella vyksta atgal į gimtąjį kontinentą, tikėdama, jog geresnės klimato sąlygos, išsiblaškęs valdymo naujų jėgų testis sunkių gyvenimo kovą. Atrodo, kad jos jaunas kūnas labai greit atsigauna. Po savaitės mūsų kelionės per Atlantą, man rašant šiuos žodžius, ji jau žymiai pasitaisė. Pamažu pradeda atgauti apetitą, prie stalo jau šį tą suvalgo. Jos pageltę ir įdubę veidai pamažu pilnėja ir įgauna rausvesnę spalvą. Švelni, europietiška muzika, lydinči mūsų kelionę per Atlantą, raminausiai veikia jos nervus, o malonus aptarnavimas, pavyzdžiui, vokiška tvarka suteikia puikią progą atsigauti. Tikiu, kad mūsų brangi tautietė Europoje greit atgaus prarastą sveikatą ir dvasinę pusiausvyrą. Mes abu jos bendrakaičiai iš širdies jai to linkime.

Keleiviai

Daugumas keleivių — Amerikos vokiečiai, vyksta maloniai praleisti laiką į savąjį kraštą. Dalis jų yra seni žmonės virš 65 metų, išsitarinę pensijas ir jau nebežada grįžti atgal į USA. Su 100 dolerių pensija jie puikiai galės Vokietijoje leisti paskutines savo dienas. Daug moterų su vaikais, kurie pasigėrėtinai puikiai kalba tiek angliškai, tiek vokiškai, vyksta pas savo gimines į Vokietiją, kur šios žada praleisti visą vasarą ir po grįžti į USA. Bet be jų, atostogauti vykstančių keleivių, yra taip pat paskirę įdomių asmenų, kurių kelionės tikslai yra apgaubti paslaptimi ir apie juos laive kursuoja įvairios kalbos. Visiems krenta į akis vienas gana apšepęs, tiek kajutėse,

Topeka, Kansas. — Al Johnson kartu su žmona ir sūnum aplaidžia bažnyčia. Bažnyčioje jis prisipažino prieš ketverius metus apibėjęs Hoyt banką.

tiek poilsio kambariuose, tiek ant pasivaikščiojimo denio visuomet dėvys pirštines ir apsiuolęs žiponu tipelis, kuris su niekuo nekalba ir laikosi nuošaliai. Sako, jog jis yra išmestas iš USA už kokius tai darbelius. Jo tautybė ukrainietis ir jis labai panašus į individą iš už anapus geležinės uždangos.

Išigando Korėjos fronto

Vienas vokiektukas vardu Joseph, Vokietijoje buvęs batsiuvys, prieš 4 mėnesius iškilminį galį buvo draugų išlydėtas iš Šveinfurto, Bavarijoje, į USA. Vietos laikraščiai net jo fotografiją su aprašymu įdėjo, parodydami jį ir linkėdami šiam 24 metų vyrui daug laimės turtiname krašte. Šiandien tas vokiektukas valgo su mūsų lietuvių grupele prie bendro stalo ir vis rūpinasi ką parašys Šveinfurto laikraščio, apie jo taip greitą sugrįžimą iš USA. Jis, sako, taikysias parvažiuoti keltiniu traukiniu, kad žmonės ir korespondentai jo neužpulslenksčio.

Peter prie baro bando "užsimiršti" ir "išsiblaškyti"

Kitas vokiektukas Peter visada pilnai naudojasi ant laivo teikiama pasilinksminimo progomis. Jis pirmas šokuose, dainose ir prie bufeto. Joseph sako, kad jis nori pilnai atsidžiaugti laisve, nes Bremenhaven jo laukianti žiuriai Frau Peter, kuri nemananti klausyti iš Amerikos atbėgancio savo vyro pasiteisinimų dėl per greitito sugrįžimo. Labiausiai Peterj nervuoja klausimas: "Ką sakys tau tavo žmona?" Jis nedavęs jai jokio atsakymo tiesiausiai keliu mauna į barą "užsimiršti" ir "išsiblaškyti". Peter, 32 metų vokiektis, iš profesijos šaltkalvis su šviesiausiomis viltimis prieš 3 savaites išemigravo į Ameriką ir apsigyveno Milwaukee, Wis. Jam betgi užteko 3 savaitžių, kad atsiųstų dantis į kietą amerikietišką gyvenimą. Jis tokiu greičiu dūmė iš to turtingo krašto, kad net du čemodanus nesuspėjo ant laivo pakrauti — jie paliko New Yorko uoste. Ant laivo New Yorko jis atsirado uždušęs, suprakaitavęs ir išsigandęs, lyg būtų bėgęs nuo vejančio bulio, su keliom karzinkėlėm rankose pačiu paskutiniu momentu, kada jūrininkai jau rengėsi nukelti tiltelį. "Gott sei dank!", girdėjau jį sakant užšokus ant denio.

Graikų šeima

Valgykloje, netoli mūsų, visą stalą užėmusi visuomet valgo didžiulę graikų šeimą: tėvas, motina ir keturi suaugę sūnūs. Tėvas visai aklas ir jį visa šeima vedžioja. Laisvalaikio jo žmona jam skaito Bibliją, o jis klausosi ir ašaroja. Šeima labai religinga. Vienas iš sūnų — kunigas, kuris Velykų proga laive atlaikė gražias pamaldas, savo pamoksle paminėdamas pios Bella nelaimę ir prašydamas už ją pasimelsti. Aš žinau, kad p-ia Bella nebūtų galėjusi išlaikyti jautraus pamokslu ir būtų pravirkusi, bet ji tuo laiku sirgo jūros liga ir pantaldose nedalyvavo. Likusieji trys tos graikų šeimos sūnūs taip pat gražiai išauklėti ir išmokslingi. Jie turi Los Angeles, Californijoje, restoraną, kurį išvykdami pavedė vesti įgaliotiniui. Visa šeima išlips Cherbourg'e, Prancūzijoje, ir per visą Europą traukiniu leis į savo gimtąjį kraštą. Vien kelionėi tai didžiulei šeimai atsisie apie 3,000 dolerių. Tėvai žada likti savaime krašte, kur norėtų būti palaiddoti šalia savo protėvių kaulų. Tuo tarpu sūnūs po kokių 6 mėnesių grįšią atgal į USA.

Graikų laivas, o patarnautojai vokiečiai

Mūsų "Neptunia", graikų kompanijos keleivinis laivas, pamažu artėja prie Europos krantų. Atlantas palyginti gana ramus ir tik patys silpnieji gulinėja lovoje, negalėdami pakęsti nuolatinio supimo. Viena ponia, vykstanti į Angliją, New Yorko vos tik užlipo ant laivo, tuoj persirengė naktiniais marškiniais ir nuėjo į lovą gulėti. "Aštuntą kartą plaukiu per Atlantą ir pati gerai žinau, man nereikia pasakoti ir mane raminti, aš tuoj pradėsiu sirgti jūros liga", nusiminusiai kalbėjo ji bejuokaujantiems bendrakeleiviams. Ir taip ji, vargšė, net galvą užsiklojusi išgulėjo lovoje kol priplaukėme Irlandiją. Ji pigiausiai laivui kainavo iš visų mūsų keleivių, nes net jai skirti apelsinai liko nesuvalgyti.

Laivo navigacinis personalas — graikai, o aptarnaujantis — stewardai, virėjai, daktaras, sesutės, muzikantai ir kt. — vokiečiai. "Kodėl ant šio laivo visas patarnaujantis personalas susideda iš vokiečių?" paklausiau kartą vyriausįjį denio stewardą. "Patys keleiviai reikalauja vokiečių patarnautojų ir vokiškos virtuvės", su aiškiai matomu pasididžiavimu atsakė aukšto ūgio, storokas jūrininkiškos struktūros vyras. "Ant šio laivo visi vokiečiai patarnautojai — seni jūros vilkai. Daug iš jų prieš karą tarnavo ant savų — vokiškų laivų ir turi po 20–30 metų patyrimo. Dabar, kada mūsų laivus paėmė prancūzai, angliai, mes turime tarnauti ant graikų kompanijos laivų", aiškino vyr. denio stewardas.

Kas pralauš geležinę uždangą

Šianakt stovėdamas ant denio jau mačiau Prancūzijos pakrančių švyturius. Prieš pustrėčių metų aš taip pat sekiau nuo laivo denio benykstančius tuos pačius švyturius ir tada mano širdį gniaužė liūdesys, nes galpavojau, kad gal paskutinį kartą savo gyvenime bematau gimtąjį kontinentą. Tada aš tolaui pavidėjau į galioitiniui. artėjau prie jos. Didžiuliai vandens plotai nugalėti ir už dienos kitos aš galėsiu atsisloti ant to paties kontinento, kurio šiauriniame pakrašty yra mūsų pavergtas kraštas — Lietuva.

Taip, kelias į gimtąjį kontinentą atviras, bet kas pralauš kelią per geležinę uždangą į gimtąjį kraštą!

VYTAUTAS KAVOLIS

LIETUVIŲ KULTŪROS VERTINIMAI

6. (Tęsinys)

Maždaug Kristaus laikais lietuviai buvo kaimynai su suomiais ir turėjo už jų labiau išvystytą kultūrą: tai liudija gana gausūs suomių iš lietuvių kalbos pasiskolinti žodžiai. Jie liudija medžiaginės ir socialinės kultūros skolinimąsi; dvasinių vertybių ir religijos pavikimas (ypač po prof. A. Senn'o *taivas* "dangus" lietuviškosios etimologijos atmetimo) abejotinas. Spėjama, kad lietuvių-suomių santykiai buvę taikingi (suomiai ir vėliau pasiliko tuo atžvilgiu visiškai nepavojingi višiemis savo kaimynams) ir galbūt giminiški: pasiskolinti žodžių tarpe nemaža reikiiančių šeimos santykius, kaip *marti*, *nepotis*, *sesuo*, *duktė*, *šeima*.

Pasiremiant šia teorija, lietuviai bus buvę taiki gimnė Kristaus laikais. Jų karingumas išryškė kažkurio metu tarp 1-jo ir 9-jo šimtmečio. Gali būti įsivaizduojamas dvi šio pakitimo priežastys: (1) gotų, slavų, švedų, danų užpuolimai ir (2) aisių pagausėjimas ir tarpusavė kova dėl valdžios. Lietuvoje šios kovos buvo sėkmingos, nes kulminavo 13-me šimtmečio valstybės sukurimu. Latviai ir prūsai nebespėjo: tačiau būti klaidinga tvirtinti, kad jie neturėję politinės organizacijos šimtmečiais prieš germanų užpuolimą. Prūsai, reikalaujant, sugebėdavo konsoliduoti savo karines pajėgas ir subordinuoti jas vadų tarybai. Mazovijos kunigaikščiai, nebeatsilaikydami prieš prūsus, pagaliau tu-

rėjo kvieisti Kryžiuočių ordną, už ką jie patys buvo prideramai Dievo ir paties ordino nubausti.

Latviai turėjo kelias kunigaikštystes, kurių valdovus vokiečių kronikininkai tituluoja "rex" (Visvaldis, Jersikės valdovas; kitos žymesnės kunigaikštystės — Lettbia ir Kurs). Šių kunigaikštysčių sostinių kasinėjimai atskleidžia gana išvystytą technologiją ir bendruomeninį gyvenimą; pilys statyta bent nuo 10 šimtmečio. Saxo Grammaticus kalba apie 9 amž. Daugpilio srityje gyvenusius (ne slaviskus) kunigaikščius, turinčius, atrodo, gynyminio sutartis su rusais ir tas sutartis patvirtinusius vedybomis: panašiai lietuvių kunigaikščiai ir karaliai, gal dar net prieš Mindaugą, visai nekreipdami dėmesio į nepatriotišką savo elgesio pobūdį, ėmėsi kardu ir mišriomis matrimoninėmis kombinacijomis kurti imperiją. Lietuvių-rusų valdovų susiginijavimas, taigi, gali siekti ir gilesnė, kaip 13-jo šimtmečio, senovė.

Lietuviai valdovai, beje, bus turėję neblogą vardą Rytų Europoje: 13-me amžiuje Pskovą valdant regime Daumantą, gabų ir sėkmingą kunigaikštį, menamai pabėgusį iš Lietuvos; G. Vernadskio tvirtinimu, jis buvo "tuo laikotarpiu populiariausias (rusų) herojus kovoje su vakarais." (*Political and Diplomatic History of Russia*, Boston, 1936, p. 101). Lengvenis vienu metu pakvietas užima poziciją Didž. Naugarde. Jogaila valdo Lenkiją; Vytautas kviečiamas Čekijos karaliumi ir trumpą laiką formaliai valdo per savo įgaliotinį; gyvenimo gale prašomas tampa Maskvos Didž. Kunigaikščio ir Valstybės Globėju, Riazanės Kunigaikštystės suverenu. Vernadskis šitaip jį aptaria: "Vytautas, matyti, bu-

vo pasidaręs galingiausiu valdovu Rytinėje Europoje ir Vakarinėje Eurazijoje." (*op. cit.*, p. 133). Lietuvos kunigaikščių palikuonys dar ilgam pasiliko vadovaujančiose Rusijos pozicijose, ir Gedimino kraujo bajorija, kartu su rusų valstybės įkūrėjo Riuriko palikuonimis ir valdanciosios giminės nariais, sudarė aukščiausią bajorijos luomą. Kaip taisyklė, atsilikusių barbarų valdovais nesikviečiama.

Politinis lietuvių progresyvumas yra toks ryškus, kad vien juo pasiremiant galima kalbėti apie "aukštą" lietuvių socialinę kultūrą. 13-me amžiuje suvienijama lietuvių valstybė iš karto netampa centralizuota. Didž. Kunigaikščio autoritatyviai valdoma imperija; ji pergyvena trumpą savotišką "feodalizmą" laikotarpį. Greit jį išvysto į autokratinę imperiją ir tampa galingiausia Rytų Europos politinė jėga. Vilnius tampa rusiškųjų žemių gravitacijos centru. Lietuvos Lucke, Vytauto kviečiami, suvažiuoja Rytų Europos problemų svarstyti trys tuometiniai didieji: Vokietijos imperatorius, Lenkijos karalius ir Lietuvos Didysis Kunigaikštis. Iš visų tų trijų valstybių Lietuva tuo metu buvo, istorinės evoliucijos požiūriu, toliausiai valstybiškai pažengusi: jįnai vienintelė buvo modernia prasme suvienyta valstybė, tvirtai valdoma centrinio absoliutaus valdovo. Povytautinė Unijos traukos ir atatranks istorija atskleidžia Lietuvos regresiją nuo aukšto moderniojo autokratizmo laipsnio į viduramžišką feodalizmą ir lenkišką anarchistinę oligarchiją (nors, rusų istorikų tvirtinimu, Lietuvoje niekad neviešpatavo visai tokia anarchija kaip Lenkijoje).

Vytauto politiniai planai ir aspiracijos atskleidžia

didingą lietuvių politinės minties polėkį. Algirdo mėsas šūkis "Visa Rusija turi priklausyti Lietuvai" tampa ir Vytauto programa, deja, su juo ir pasibaigia. Vytauto planas užkariauti Rusiją buvo nugalėti ir sau subordinuoti totorių prie Volgos išikūrusią Aukšinę Ordą, kuriai tuo metu mokėjo duoklę ir iš kurios malonės valdė visi rusų kunigaikščiai, išskyrus Lietuvai priklausančius. Nugalėjęs totorius, Vytautas tikėjosi jų pagalba atsisėsti Maskvos soste, ir tada tikrai visa Rusija būtų priklausiusi Lietuvai; būtų atvertos visos šios nuterotos žemės vakarų kultūrai ir religijai. Tam tikslui ir sklandesniai dvasiniam savo žemių gyventojų integravimui Vytautas planavo Bažnyčią uniją — įgyvendintą tik daug vėliau lenkų. Vorskla — vienas iš lemtingiausių Europos istorijoje įvykių — sugriovė šiuo Vytauto planus. Pažymėtina, kad Vytautas savo politikoje (kaip ginčuose su Ordenais) operavo visai moderniomis nacionalistinėmis sąvokomis, kaip yra pastebėjęs bene Pfizner'is.

Du dažni rusų istorikų samprotavimai reikalingi atitaisymo. Pirmas: lietuvių-rusų bendradarbiavimas jų vadinamosios lietuvių-rusų imperijos rėmuose buvo pagrįstas grynai kariniu reikalingumu (defenzyvinis paktas), o ne valstybininkiškais saitais. Antras: kultūrinį šios imperijos gyvenimą dominavo gausenės rusiškasis elementas, jo kalba buvo vartojama dvare ir t.t.

(Bus daugiau)

SKAITYKITE IR PLATINKITE
NAUJIENAS

KLB KRAŠTO TARYBOS RINKIMAI

AR TAIP SIEKIAMA VIENYBĖS?

Gražus dalykas... vienybė. Nes tik vieningi būdami, galime nuveikti didelius ir kilnius darbus. Šiandien lietuviuose jaučiamas didelis susiskaldymas: grupelėmis, net ir pavieniai. Tai susiskaldymo žaidimai užgydyti atrasta bene vienintelė priemonė — PLB-nė, kurios didžiausias uždavinys ir yra: suskaldytą lietuvių išeiviją sujungti į darnią šeimą gražiam sugyvenimui ir kovai už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą.

PLB vadovaujantieji organai, kaip taisyklės nurodo, sudaromi iš žmonių, kuriems pirmoje eilėje rūpi bendri, gyvybiniai tautos reikalai, o ne siauras partinis egoizmas — noras pavergti kitų ideologinę nuomonę — siekimas asmeninės naudos ar karjeros...

PLB organizavimasis jau geroką šuolį paėjęs pirmyn, ir, rodos, malonu ir džiugu būtų dar su didesniu veržlumu, su gryna artimo meile lietuviui, žengti iki galutinio stiprinimo, kada jau tikrai PLB duotais vaisiais galima būtų pasidžiaugti.

Tačiau, pažvelgus platesniu akiračiu, apie tą trokštamą lietuvišką vienybę — apie darnų sugyvenimą, knibžda užkulisuose juodos mintys, siekdamos negražių tikslų.

O, rogoš... esi socialistas, krik-demas, ar tautininkas, ar kitos kokios srovės gerbėjas, bet vistiek esi tos pačios tėynės — Lietuvos sūnus, dukra. Vistiek Lietuvos laisvės reikalas yra vienas ir tas pats, ir tos laisvės kovai turi būti jungiamos jėgos bendros, lietuviškos: visų srovių, visų ideologinių įsitikinimų žmonių, be išimties — be religinių ir kitokių skirtumų. Tautos reikalas turi stovėti aukščiau visoko. Tik sujungtos jėgos, tik vienos mintys aukščiausiąjį mūsų tikslą gali atnešti gražų laimėjimą.

Tačiau su skausmu reikia konstatuoti, kad kai kam, net ir iš besidedančių patriotais, šis tautiškai garbingas darbas mažai terūpi, o be to, dar prisideda prie jo griovimo ir tuščiai

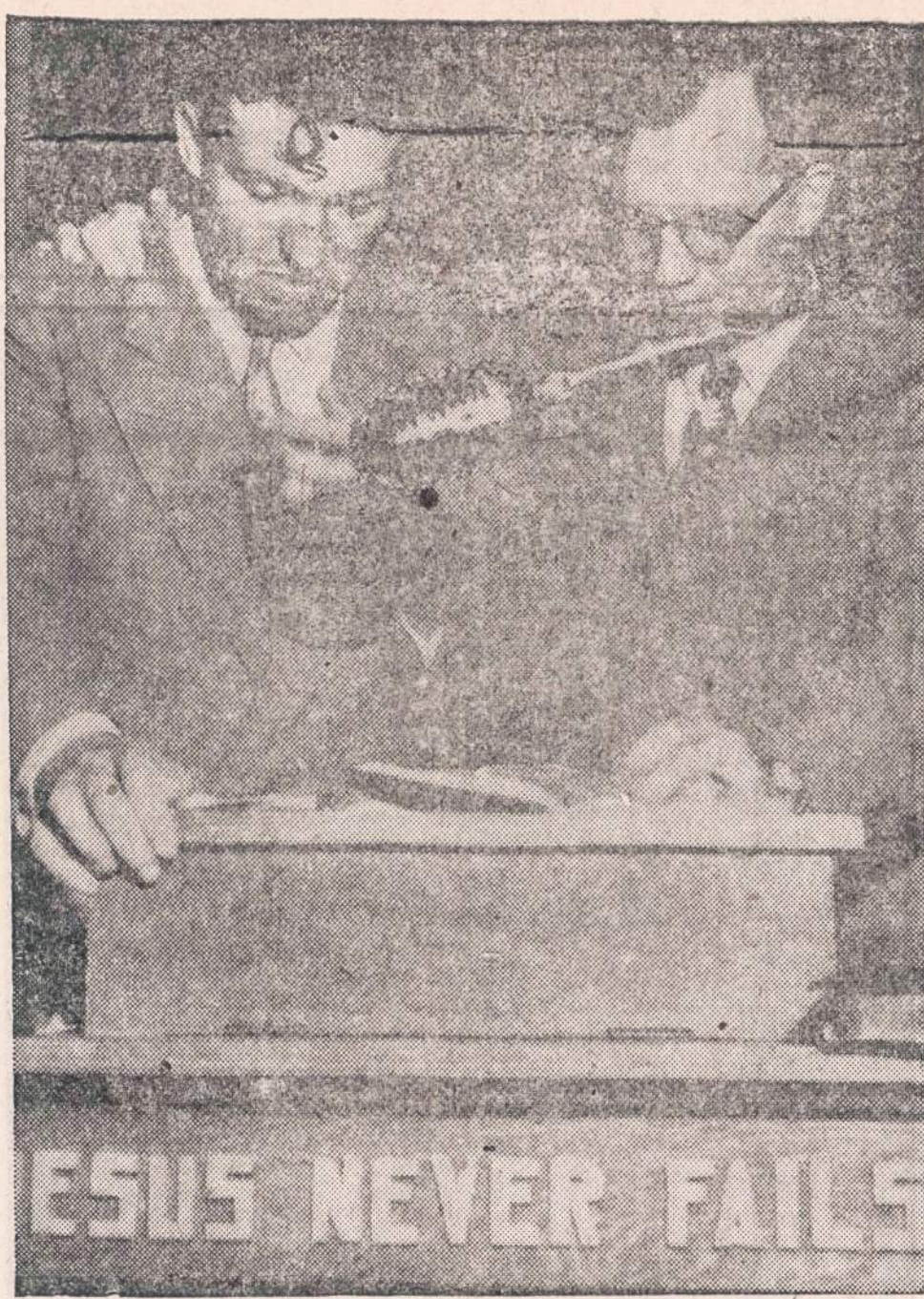
beliaupindami apie vienybę, parodo savo tikrąjį veidą, savo juodas mintis ir negražius tikslus.

Atsiranda raštininkėlių, kurie per spaudos skiltis gvolitu šaukiasi vienybės, jungia lietuvių į vieną šeimą, ir tik, štai... patys nesukontroliuodami savo partinės karštligės, ištempia viešumon klastos vežimą, sugadindami nuotaiką nuoširdžiai siekiantiems lietuviškos vienybės, be užkulisų ir partinių išskaidymų. Neperseniausią p. Jonas Karka "Tėviškės žiburiuose" rašydamas apie Kanados Liet. B-nės Krašto Tarybos rinkimus, pradžioje išdrožęs lietuviško vieningumo reikalą, o jau baigiant, — atidengia savo partinio kromelio veidrodį ir išsina viešumon su tikruoju veidu: pasivertęs didžiausiu agitatorium iškolioja tas politines grupes, kurios yra skirtingos jo kromelio užkulisiems ukslams.

Jei vienoje vietoje šaukia į vienybę — KLB, teigdamas, kad nesvarbu kokios srovės žmogus kokį darbą dirbs, nes jo užteks visiems, svarbu — vieningumas, tai kitoje vietoje p. Karka nukrypsta nuo rašinio pogrindinės, tiksliau tariant, dirbtinos minties, įsiraizgo į turinio blaškymąsi ir prieštarauja savo ankstyvesniems šūkiams.

Anksčiau p. Karka sako, kad eidami į Lietuvių Bendruomenę turime palikti už durų savo fanatiškas partines vyžas, kad grupiniai fanatikai, partijų skeveldros nesiveržtų su savo planais į KLB, o vėliau, kaip gerai apmokamas agitatorius, įsikiškąs šaukia, kad kam rūpi krikščioniškos kultūros išlaikymas, kas, moralinius, socialinius ir politinius klausimus sprendžia Kristaus meilės šviesoje, tebusuoja už šių galvojamų asmenis.

Ar neperdrąsus p. Karkos tonas ir elgesys kitaip galvojančius negu jis ir jo bičiuliai, išvadinti fanatikais, partijų skeveldrom, kada ir jis pats pasako, kad kas trokšta lietuvių tautai laisvės, nepriklausomybės — KLD vietos ras.

UNITED PRESS-NAUJIENŲ. Telephone Topeka, Kansas. — Al Johnson (kairė) meldžiasi prisipažinti, kad prieš ketverius metus jis apiplėšęs Hoyt banką.

Tik diktatūrinėse dogmose, tik romėnų ir seimokratijos laikais žmogus buvo suvaržytas kitaip galvoti, negu jam primetama. Šiandien tas amžius pasibaigė ir jis Lietuvių Tautai svetimas. O kas apie tą amžių dar galvoja, tai tie patys nuo to amžiaus atsilikusios fanatiškos ir nykstančios skeveldros.

Šiame amžiuje sąžinės laisvė nevaržoma: gali būti krikščionis, gali būti abejingas religijai, — bet reikia būti doru ir humanišku.

Karkos pareikštos mintys yra tik troškimas KLB paglemžti krikdėmų blokui, kurio ir jis pats įstatytas kandidatu į Krašto Tarybą. Bet atrodo, kad p. Karkos bus bergždžios pastangos tai misijai atlikti, nes tautinė vienybė suprantanti visuomenė žinos už ką balsuoti ir be p. Karkos agitacinio pasitarinavimo, kurį jis atlieka tam tikrų padalų glostomas.

—Virgilijus Vyggandas

Garsinkitės "N-nose"

LIETUVŲ TEATRAS

Sekm., gegužės 18 d.
4 val. po pietų

INTERNATIONAL HOUSE

teatrinėje salėje

1414 EAST 59th STREET

Pasirūpinkite šį sezoną

PETRO VAICIŪNO

5 veiksmų komedija

"NAUJIEJI ŽMONĖS"

Pastatymas ir režisūra

STASIO PILKOS ir BRONIAUS

VEŠOTOS

Dailininkas ALGIS KURAUSKAS

Vaidina: St. Kiselaitė, J. Monkutė,

P. Petračiūnė-Miller, O. Trečiūnienė,

J. Balutis, J. Kelešius, A. Mironas,

K. Ozelis, J. Raudonis,

G. Velička, Stasys Pilka ir kiti.

Pašvietimai gaunami ir prie įėjimo.

Kas skaito, rašo —
"Naujienas" išsirašo.

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new Hoover Dustette for your old cleaner*...

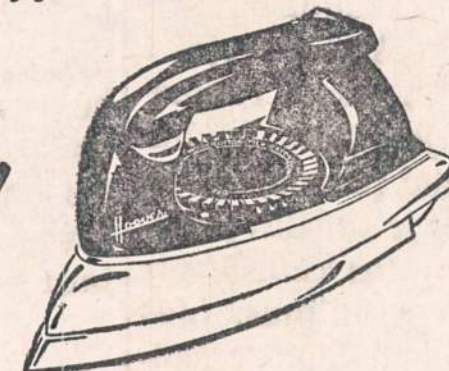
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping. Pancake Dial is easy to set and read—no more scorched fingers! Actually fun to use!

\$13.95
Value!

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Lightweight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95
Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt: YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$88.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

NOW AT TOWN OF LAKE UTILITIES

TOWN OF LAKE UTILITIES

1800 W. 47TH STREET LAFAYETTE 3-7771

Corner of Wood Street

Walter Klash

PLANINGAS TAUPYMAS MOKA GERUS DIVIDENDUS

Kiekvienas žmogus turėtų atliekamus nuo pragyvenimo pinigus taupyti kas savaitę. Taupyti reikia: senatvei, vaikų mokslui, išgyjimui namo, automobilio, atostogoms, vestuvėms, krikštynoms ir kitiems reikalams. Kas turi sutaupes pinigų, tas jaučiasi saugesnis ir laimingesnis. Tradėk taupyti šandien!

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, ILL.

JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. VI 7747

Savings Insured to \$10,000 by F.S.I.C.

JŲ LAIMEI TURĖKITE PARUOSE SANTAUPAS

- * Dovanoms
- * Švietimui
- * Apsaugai

ATIDARYKITE SĄSKAITĄ DABAR!

GERI DIVIDENDAI. Garantuotas Saugumas. Santaupos Išmokamos Pareikalavus.

LIETUVISKA ĮSTAIGA

UNIVERSAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted St. Chicago 8, Illinois

Telefonas: HAYmarket 1-2028

Valandos: Pirmadieniais, antradieniais ir penktadieniais nuo 9 ryto iki 4 valandų vakaro. Ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 3 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 3 val. p.p.

If there's a picture in the air
you'll get it... at its best on
RCA VICTOR
television with Picture Power

Handsome wood cabinet to satisfy the most discriminating taste. It's finished in walnut, mahogany or lined oak. Price includes console base. EASY TERMS

They're Super Sets!

- You'll get the best pictures possible... wherever you live.
- Double-shielded tuner helps eliminate interference... even in "fringe areas"!
- The "Golden Throat" tone system will make you wonder how you could have been satisfied with other sound.
- See these Super Sets today!

These Super Sets easily adapted for U.H.F. Ask about the RCA Victor Factory Service Contract covering expert television installation and maintenance... available to RCA Victor owners.

RCA Victor Glamor (Model 17T19)

Handsome cabinet... fits anywhere... finished in mahogany. Price includes console base. EASY TERMS

ILLINOIS

1570 N. Milwaukee Avenue

FURNITURE & RADIO CO.

HUMboldt 9-1600

2-NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.—ANTRADIE, GEGUŽES 13, 1952

TIKĖSITE, AR NE?...

Socialdemokratų ir valstiečių liaudininkų atstovai Urugvajaus Lietuvių Bendruomenės Organizaciniame Komite, užtvirtinti vyriausios Pasaulio Lietuvių Bendruomenės kūrimo instancijos, buvo suspenduoti

Rašo J. LAZDAUSKAS-TOLIŪŠIS, "Naujienų" bendradarbis Urugvajuje

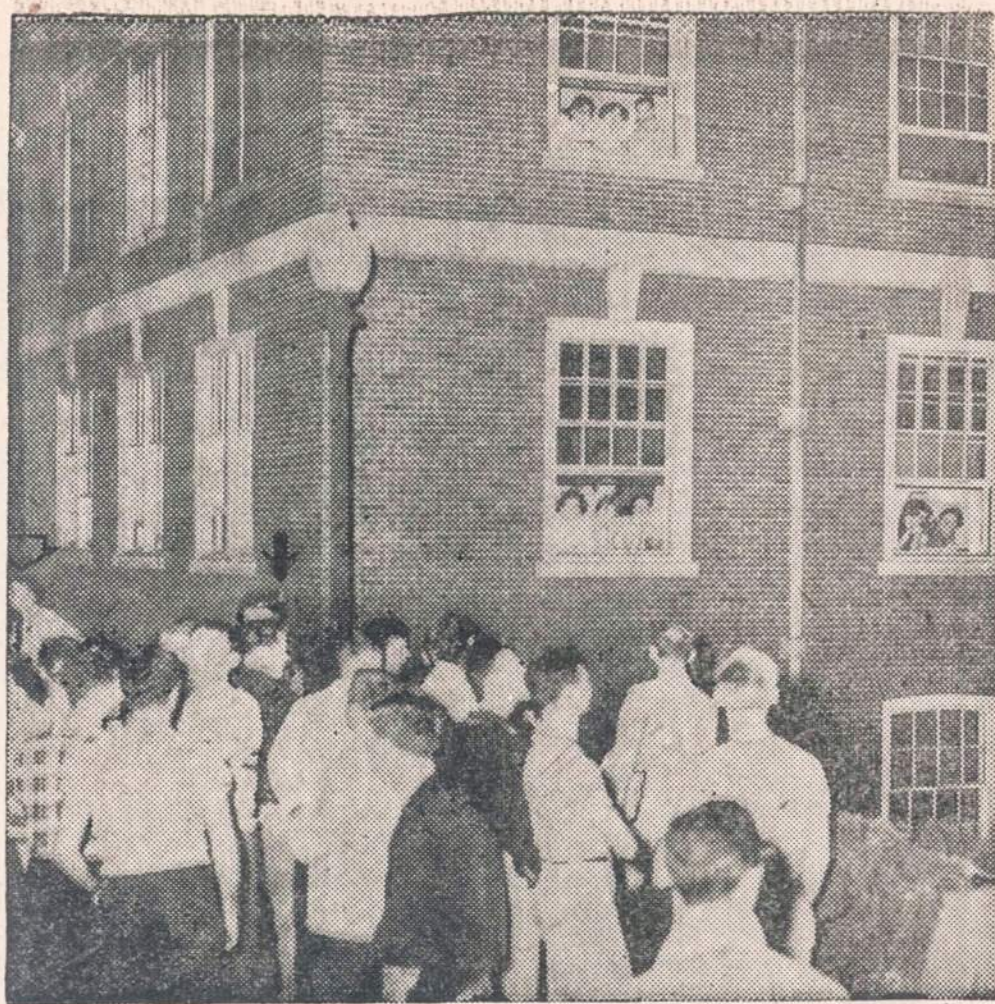
1. Maždaug prieš metus laiko buvo suorganizuotas Urugvajaus Lietuvių Bendruomenės Organizacinis Komitetas. Įsidėmėkite gerai: Organizacinis Komitetas, bet ne Bendruomenė. Urugvajaus Lietuvių Bendruomenės dar nėra. Į tą Organizacinį Komitetą buvo pakviestos keturios srovės: katalikai, tautininkai, socialdemokratai ir valstiečiai liaudininkai. Pastaruosius pradžioje nenorėta įsileisti, ir įsileido juos tikais socialdemokratams reikalaujant ir šitinkant "užleisti" jiems vieną savo vietą — sprendžiamąjį balsą. Galutinioje išvadoje, i Organizacinį Komitetą įėjo: du katalikų atstovai, du tautininkų, vienas Lietuvos Pasiuntinybės, vienas socialdemokratų ir vienas valstiečių liaudininkų. Žinant, kad tautininkams atstovauja improvizuoti katalikai, tai katalikai Organizavimo Komite, turi keturius savo atstovus, o tautininkai nė vieno.

Apie metus laiko Organizacinis Komitetas posėdžiavo, ieškojo naujų narių, bet nario mokesčio įkasavimas, tyčiom ar ne, aiškiai buvo vilkinamas, galimas daiktas todėl, kad izdininku yra kunigo brolis, kuris atstovauja tautininkams ir jiems, "kylį varo", Organizacinio Komite, pirmininku yra kunigas, o Tautos Fondo Val-

dytojas — socialdemokratas, kuris, lengviau bus suvaromas i "ožio ragą", kada jis tik tuščią kišenę valdys...

Šias kytirbes, aiškiai žalin-gas Lietuvos vadavimo akcijoje, esame pastebėję jau kuris laikas tam atgal, bet kai formaliai jos buvo pradėtos kelti viešumon, tai Organizacinio Komite, dauguma griebėsi už lazdos, panaudodama savo "balsų daugumos teises".

Kai Dr. K. Griniaus Vardo Urugvajaus Lietuvių Organizacijos išleistame Manifeste visa tai buvo konstatuota, pabrėžiant, kad "kunigai gali būti autoritetais tikybiniuose reikaluose, bet negali būti diktatoriais visuomeniniuose", kartu suminiint ir Čibirą, kuris čia vaidina "peklos kursytojo" vaidmenį, tai tuoju buvo gautas iš Organizacinio Komite, pirmininko kun. St. Grigaliūno laiškas, kuriame pranešama, kad socialdemokratų ir valstiečių liaudininkų atstovai organizaciniame komite, esą suspenduoti trims mėnesiams. Pranešime dar sakoma, kad jie (socialdemokratų ir valstiečių liaudininkų atstovai) "šmeižė Lietuvos Pasiuntinybę", bet nepasakoma, kur, kada ir kaip "šmeižiama"? Taigi, prisidengdama Lietuvos Pasiuntinybės "gynimo lietsargiu", ir tam tikra prasme velkama į jai ir neįsipratimus su

Busey-Evans studentų bendrabutis, i kurį bandė įsiveržti apie 300 Illinois universitetų studentų. Policija studentų žygį sulaukė. Kai kurios studentės, kaip matyti iš paveikslė, net drąsino studentus veržtis i bendrabutį. Illinois universitetas yra Urbana-Champaign miestuose.

Urugvajaus lietuvių visuomenė. Maža to, kai Lietuvos Pasiuntinybės darė priėmimą visų Urugvajaus lietuvių organizacijų pirmininkams, Vasario 16-tosios proga, tai pats K. Čibiras dėjo pastangas, kad tas priėmimas neįvyktų, atkalbinėdamas organizacijų pirmininkus nevykti i tą priėmimą, atseit, boikotuoti tai, ką daro ministras Dr. K. Grauzinis. Čibiras, kaip matote, "nešmeižia" Lietuvos pasiuntinybės, o tik boikotuoja ją, dargi būdamas jos tarnautoju, nors ir nenatūraliu, bet tik protekcionizmo prilipdytu laikinu pikšaiu, kuris visokiariopai kenkia Lietuvos pasiuntinybės pasėkmingai veiklai, ir kuris, anksčiau ar vėliau, turės būti nugydytas nuo Lietuvos pasiuntinybės kūno...

Kas sukėlė ergelį Urugvajaus

LietuviųBendruomenės organizaciniame Komite,te, jeigu ne K. Čibiras? Kas instigavo, kad i Urugvajaus Lietuvių Bendruomenės narius nebūtų priimami socialdemokratai ir valstiečiai liaudininkai bei politiniai šioms srovėms artimi Urugvajaus lietuviai, jeigu ne K. Čibiras? Kas laiko kun. St. Grigaliūno kleboniją, kurioje kartu gyvena ir K. Čibiras, "daugiau, negu Lietuvos Pasiuntinybė", jeigu ne Čibiras? Kas išgalvojo tą socialdemokratų ir valstiečių liaudininkų atstovų suspendavimo "teisę", jeigu ne Čibiras?

Socialdemokratų ir valstiečių liaudininkų atstovai Urugvajaus Lietuvių Bendruomenės Organizaciniame Komite yra patvirtinti pačios vyriausios Pasaulio Lietuvių Bendruomenės kūrimo instancijos, ir tik jina galėtų teisusiai ką nors suspenduoti, bet ne kun. Grigaliūnas ir ne K. Čibiras. Ir maži vaikai gali lengvai suprasti, kad Organizacinio (kas reiškia laikino) Komite, nariai jau patvirtinti, negali, neturi teisės suspenduoti vieni kitus; čia tėra įmanoma tik saualė ir Urugvajaus Lietuvių Bendruomenės griovimas, jai dar neužgimus.

Jei K. Čibirui atrodo, jog bus geriau, lietuvių tautai bus sveltiau, jei Pasaulio Lietuvių Bendruomenė tebtų tik vienos klerikalinės srovės bendruomenė, tai jis turėtų viešai apie tai pasisakyti, bet ne vaidinti tą pasalių intriganto rolę, kurią jis dabar vaidina, prisidengdamas tai Lietuvos pasiuntinybės autoritetu, tai Dievo, tai demokratijos, tai Lietuvos vadavimo akcija, tai kitokiu. Kas tuo norima pasiekti?

Gal ir teisingai Urugvajaus lietuviai, žinodami visą tai, sako: "Kas tikrai tikty Lietuvos laisvinimo akcijai, netinka Dievui!" Arba: "Kur keturi stos, visados, Dievo vardu, tris nugals!"

2. Urugvajaus Lietuvių Kultūros Draugija, įkurta prieš 23 metus, socialdemokratų bei jiems artimų žmonių pastangomis, nupirko nuosavą namą su dideliu žemės sklypu, už 26,000 pesų vertės. Ši draugija, deja, neboikotuoja kunigų ir jų bičiulių, kurie boikotuoja — slaptomis — Lietuvos pasiuntinybę, ir — pusiau viešomis — socialdemokratų ir valstiečių liaudininkus. Kai buvo minima draugijos įkūrimo sukaktis, nerūko iš jų pusės tam tikrų pastangų, kad nebūtų teisingai suminėti draugijos įkūrėjai. Tai jums "brolybės" ir "lietuviybė".

Draugijai pirmininkavo il-gus metus Julius Jazauskas, o dabar jai pirmininkauja A. Vydzius.

WATCH FOR GRAND OPENING JUNE 5-6-7

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new Hoover Dustette for your old cleaner*...

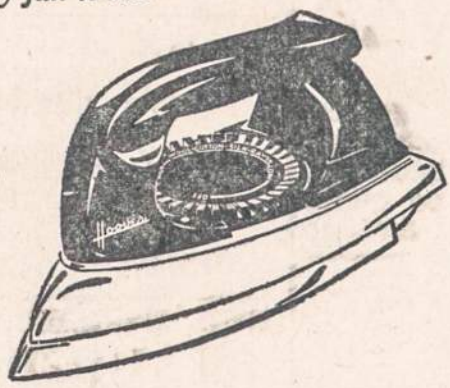
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping; Pancake Dial is easy to set and read—no more scorched fingers! Actually fun to use!

\$13.95 Value!

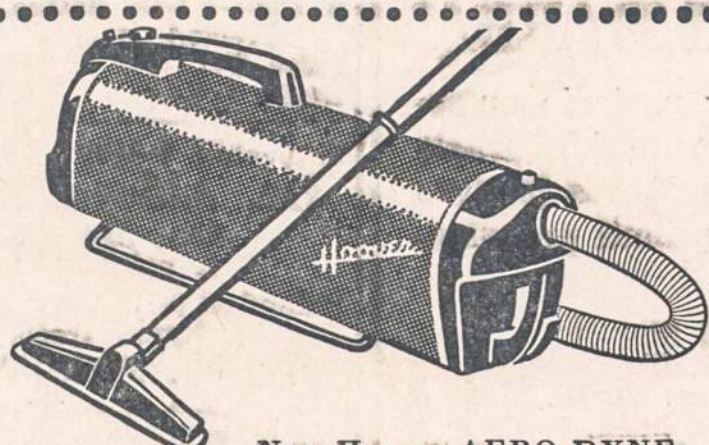

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Lightweight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95 Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$88.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

20-YEAR WRITTEN GUARANTEE • AMERICAN-MADE BY AMERICAN CRAFTSMEN
GENEROUS TRADE - IN ALLOWANCE! LOW DOWN PAYMENT! EASY TERMS!

ARBET'S Inc.

2442 West 47th Street
1746 West 47th Street

Virginia 7-0700
Virginia 7-3377

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

—NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. —ANTRADIE, GEGUZES 13, 1952

limited time only!

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new Hoover Dustette for your old cleaner*...

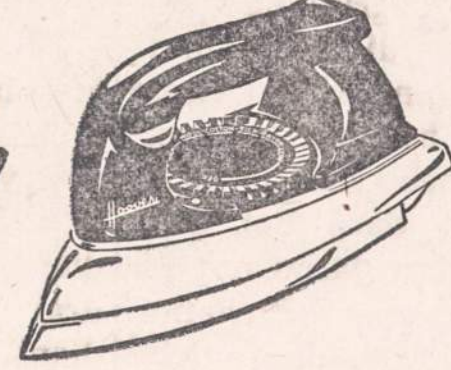
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping; Pancake Dial is easy to set and read—no more scorched fingers! Actually fun to use!

\$13.95 Value!

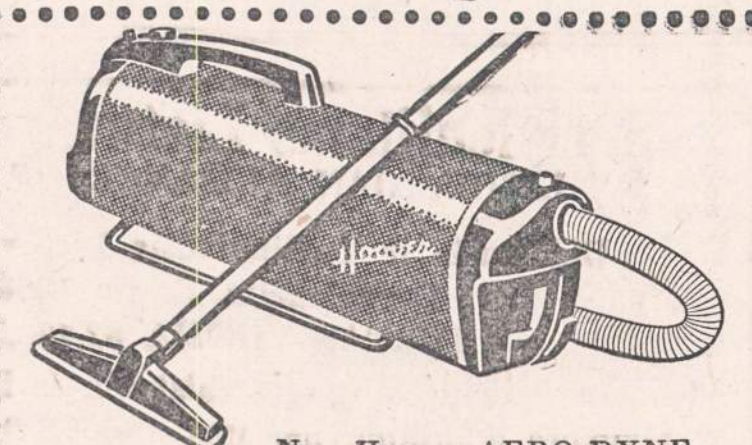

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Lightweight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95 Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$88.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

GARRICK FURNITURE CO.

1100 So. Wabash Ave.

Phone: WEBster 9-3523

JOHN PAUKSTIS, Manager

limited time only!

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new Hoover Dustette for your old cleaner*...

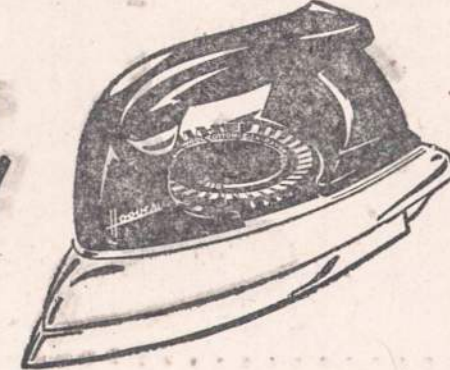
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping; Pancake Dial is easy to set and read—no more scorched fingers! Actually fun to use!

\$13.95 Value!

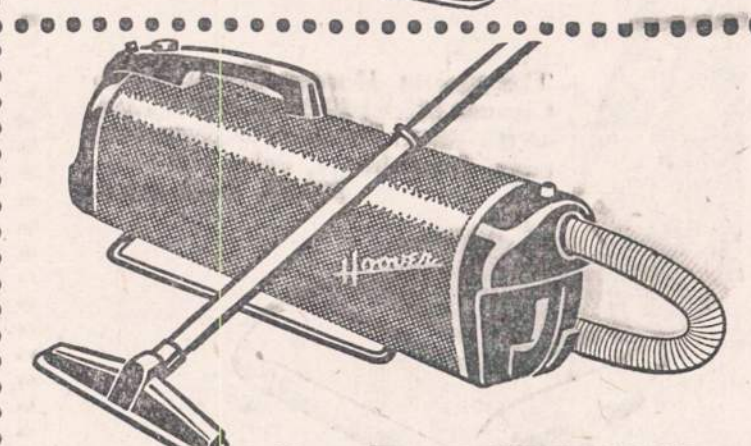

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Lightweight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95 Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$88.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

GLASER'S RADIO and FURNITURE CO.

5123 South Kedzie Avenue

PRospect 6-1790

NEI ARĖ, NEI SĖJĖ, BET...

(Dėl p. Lozoraičio ginčo su VLIK'u)

Politinio totalizmo, arba, mu-
siškiai tariant, vadizmo jau yra
tokia moralė, kad kaip nors pa-
tekus valstybės valdžion, joje
išsilaikius ir, valdomų sąskai-
ton, patenkinus savo ir savo
artimųjų asmeniškus reikalus,
arba, kitaip sakant, pasinaudo-
jus.

Ne kitaip buvo ir Lietuvoje
nuo 1926 m. perversmo, nuo
kada mūsų tauta, pagyvenusi
keletą metų laisvę, buvo vie-
nos partijinės su jos sugalvotu
"tautos vadu" vis daugiau ir

daugiau visaip išnaudojama.

Ėję ne pagal partijinės ir "tau-
tos vado" nustatytą liniją buvo
apskaičiujami vienybės ardytojais,
sekiuojami ir persekiojami vals-
tybės lėšomis gerai apmokamų
slaptųjų agentų, tremiami, suėmi-
nėjami, kalinami, teisiami ir net
šaudomi.

Kadangi tautininkų partijinės
diktaūra rėmėsi ne tautos va-
lia, bet ginklu, tai negailėta ir
šiems reikalams išlaidų, nors
mūsų ūkininkai ir darbininkai
grimzdo į vis didesnę materialinę
ir moralinę skurdą.

Bet šis režimas jėga atėjo,

jėga laikėsi, nuo jėgos ir žuvo.

Daug kas tikėjosi, kad A.
Smetona nors po kiek laiko at-
statys perversmu sudarytą ne-
teisėtą valstybės režimą Lietu-
voje, bet labai apsiriko. Pasiro-
do, jam patiko savo partijinės
pataikūnų suteiktas "tautos va-
do" titulas, jos visokių savanau-
džių sąmoningai ar nesąmonin-
gai teikta pagarba ir pan.

Taigi, ne tik kai kurie kiti
kraštai, bet ir mes esame jau
gerokai pamokyti vadistinio re-
žimo ir todėl nenuostabu, kad
absoliuti dauguma lietuviškos
sąmoningės visuomenės ne-
pakentė jo tada ir, aišku, kra-
tysis ir ateityje. Bet vis dėlto
ir šiuo metu kai kurie anos

tvarkos šalininkai, prisiminę
savo laimingus laikus, kada
lengvai ir niekieno netrukdomi
viduje ir užsienyje galėjo krauti
savo kapitalus, pradeda vėl at-
busti iš praėjusio karo įvykių
pritrūkimo. Šiuo metu, kiek
tenka spresti iš jų spaudos,
svarbiausiu taikiniu jiems yra
pasidavęs mūsų demokratinio
gyvenimo vienintelis represen-
tantas, VLIKas. Suardyti šią
instituciją pirmu "riteriu" bene
bus pasiūlytas "diplomatijos še-
fu" tituluojamas p. Lozoraitis.

Šitas ponas, nuo pat pirmo-
sios bolševikinės okupacijos sal-
džiai miegojęs, pasiūvė pasida-
ryti mums nauju "tautos vadu"
(žiūr. jo pareiškimus, "Trem-
tis", 1951.8.28, Nr. 58, pusl. 2)
ir tokiu būdu, nei arės, nei sė-
jės, viską nupiauti sau.

Vienas p. "Sefo" talkininkų
yra p. K. pasirašęs po straips-
niu "Ginčas dėl kompetencijos
priklausymo teismui" (žiūr. "Dir-
va", 1952 m. sausio 3 d., Nr. 1,
pask. pusl.).

Kas yra šis p. K., nežinau, bet
iš jo pasakymo, kad šitas teis-
mas, tai yra mūsų buv. Vyr.
Tribunolas, aišku, turės kitaip
spręsti, nei p.p. Grigaitis su ši-
mučiu norėtų, tenka daryti iš-
vadą, kad tai bene bus buvęs
jau tautininkų laikų "objekty-
vusis" sprendėjas.

Šitas p. K. kalba tenai apie
tik vadinamo p. "dipl. sefo" ir
VLIKo ginčo pavidalą mūsų
buv. Vyr. Tribunolui spręsti,
nes patį ginčą jis laiko teisės
ginču. Sutikus su p. K. išėitų,
kad tikslas pateisina priemonę,
kas mūsų tautininkų diktatūros
laikais buvo pagrindu jiems iš-
silaikyti valdžioje.

Iš tikrųjų gi kiekvienas kiek
objektyviau galvojęs teisininkas
ir šiaip protaujęs pasakys, kad
čia yra ne koks nors teisės, bet
vien politinis ginčas, nes nei
mūsų buv. demokratinės Lietu-
vos, nei tautininkų diktatūros
laikais veikusių viešosios teisės
normos nežino diplomatijos
sefo institucijos ir jos kokio
nors tiesioginio ar tarpinio įstei-
gimo.

Ir VLIKas nėra pagal mūsų
kadaise veikusių viešąją teisę
sukurtas organas. Be to, ir jis
yra grynai politinė institucija.

Taigi, kaip tik ką buvo mi-
nėta, ir p. Lozoraičio vadinamą
ginčą su VLIKu tegalima lai-
kyti tik politiniu ginču. Gi mūsų
kadaise veikę įstatymai niekad
nebuvo pavadę teismams sprę-
sti šitokios rūšies dalykų. Tai
turėtų žinoti ir p. K., jei jis nors
kiek orientuojasi teisiniuose
reikaluose.

Be to, pagal p. K., mūsų buv.
Vyr. Tribunolo likusių gali būti
ir Sibire. Buv. Teisingumo mi-
nistras tikrai esąs tenai. Tai kuo
remdamiesi šitą ginčą turėtų
spręsti teisininkai, atsidūrę Ame-
rikoje, o ne Sibire, o ypač kada
tenai ir pats Teisingumo minis-
tras? O gal todėl, kad Ameri-
koje gyvena ir p. K., kur's, je-
jis yra mūsų buv. Vyr. Tri-
bunolo narys, įeity į jo siūlomą
sprendėjų kolegiją ir tenai iš-
vystyti savo "objektyvumą" ši-
tuose reikaluose?

Nemulkininkit mūsų visuome-
nės ir savo šauksmu (žiūrėk
"Tremtis", 1952 m. vasario 16,
Nr. 75, pusl. 2) ir toliau išlai-
kyti 1938 m. konstituciją, bet,
jei dar nešiojat savyje nors kiek
meilės vargstančiai Lietuvai,
įsijunkit pagaliau į jos atstaty-
mo darbą. —J. K.

"Nemuno Pakrantėmis"

Dr. A. Garmaus knyga "Ne-
muno pakrantėmis (Jaunujų
dienų atsiminimai)". Knygos
yra 136 psl. Kaina \$1.25. Gau-
nama "Naujienu" administra-
cijoje 1739 So. Halsted St., Chi-
cago 8, Ill., prisijutus čekį arba
money order \$1.25. Pašto išlai-
dos 10c.

Prie "Naujienu" kai
pripirasi—darbą, žinią,
—viską rasi.

ATTENTION, GAS PERMIT HOLDERS! YOUR EXPIRA-
TION WILL SOON RUN OUT. GET YOUR SIEGLER
GAS HEATER TODAY!

Siegler GAS HEATERS

PATENTED AUTOMATIC
Furnace Heating for the Price of a Heater—
OUT-HEATS 'em All!

HEATS LIKE MAGIC
even with the gas turned off!
★ CUTS GAS BILLS TREMENDOUSLY
★ POURS HEAT OVER THE FLOORS
★ MONEY BACK GUARANTEE

Siegler
PATENTED AUTOMATIC
GAS HEATERS
"The world's safest!"

COMPLETELY
AUTOMATIC
Honeywell Controls
SET IT—FORGET IT!

Does a better job of heating
than any stove on earth!

Tropical Floor Heat

GETS TO THE BOTTOM OF THE COLD FLOOR PROBLEM

Get the same patented inventions which
make Siegler Oil Heaters nationally famous

★ TWO-IN-ONE HEATMAKER ★ TROPICAL FLOOR HEAT
★ HEAVY DUTY CAST IRON CONSTRUCTION

• Summer cooling built-in blower • Lifetime Porcelain finish
• Pyrex fireplace glow front • Complete—no extras to buy

APPROVED FOR USE IN CHICAGO BY PEOPLES GAS LIGHT & COKE,
FROM COAST TO COAST BY AMERICAN GAS ASSOCIATION

GUARANTEED ELECTRIC
APPLIANCE AND FURNITURE COMPANY

2876 W. CERMAK RD.

Bishop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

limited
time
only!

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new
Hoover Dustette for your old cleaner...

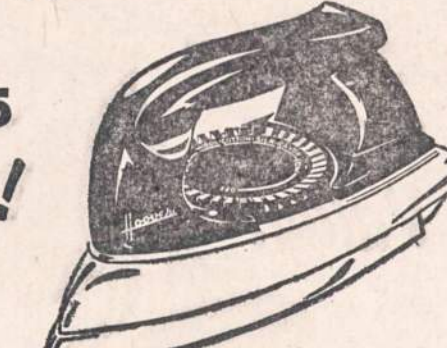
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous
household appliances in exchange for your old cleaner when you
buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-
DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value
of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover
Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've
ever wanted in an iron. Koolzone handle fits
the hand without gripping; Pancake Dial is
easy to set and read—no more scorched fin-
gers! Actually fun to use!

\$13.95
Value!

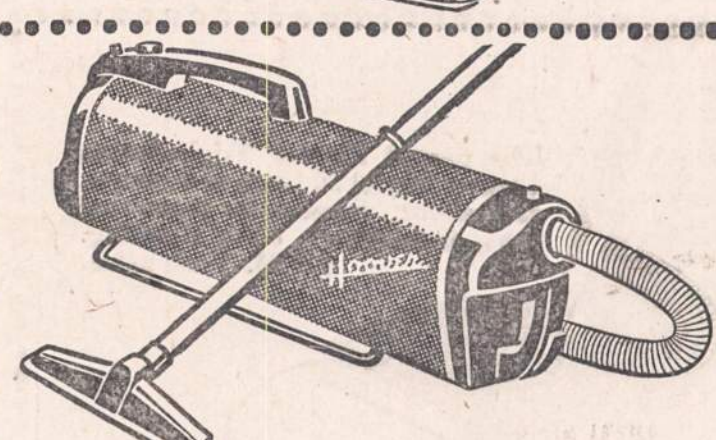

This wonder-working little hand
vacuum cleaner is ideal for stairs,
furniture, automobile inter-
iors, clothing... makes
quick work of hundreds
of cleaning jobs. Light-
weight; long cord; easy-
grip handle; brush in
nozzle.

\$27.95
Value!

The newest Hoover Triple-Action
Cleaner Model 29 beats, as it sweeps,
as it cleans. Famous for preserving
rugs, furnishings, color cleaning.
\$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE
Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter
Gitter" nozzle, controlled suction that gets more
dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector
clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER
TOUCH DIRT! \$89.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational
trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st Street
HEmlock 4-7095

Open Monday & Thursday Evenings

limited
time
only!

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new
Hoover Dustette for your old cleaner...

Yes, for a limited time, we will give you one of these famous
household appliances in exchange for your old cleaner when you
buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-
DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value
of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover
Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've
ever wanted in an iron. Koolzone handle fits
the hand without gripping; Pancake Dial is
easy to set and read—no more scorched fin-
gers! Actually fun to use!

\$13.95
Value!

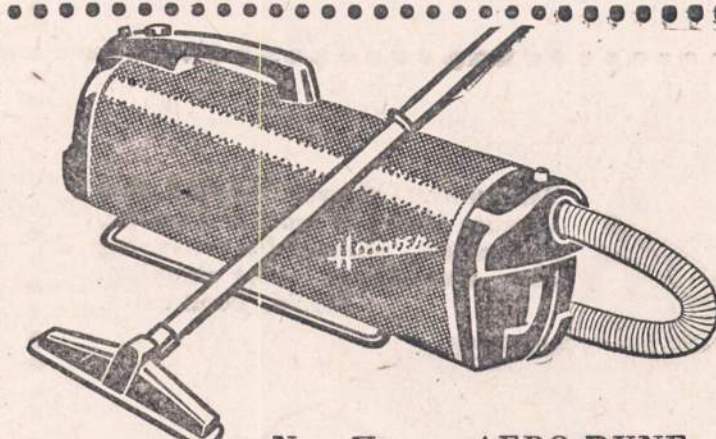

This wonder-working little hand
vacuum cleaner is ideal for stairs,
furniture, automobile inter-
iors, clothing... makes
quick work of hundreds
of cleaning jobs. Light-
weight; long cord; easy-
grip handle; brush in
nozzle.

\$27.95
Value!

The newest Hoover Triple-Action
Cleaner Model 29 beats, as it sweeps,
as it cleans. Famous for preserving
rugs, furnishings, color cleaning.
\$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE
Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter
Gitter" nozzle, controlled suction that gets more
dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector
clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER
TOUCH DIRT! \$89.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational
trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

M. J. SCHWENK FURNITURE CO.

3701 West 26th Street

LAwndale 1-8580

5—NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. —ANTRADIE, GEGUZES 13, 1952

limited
time
only!

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new
Hoover Dustette for your old cleaner*...

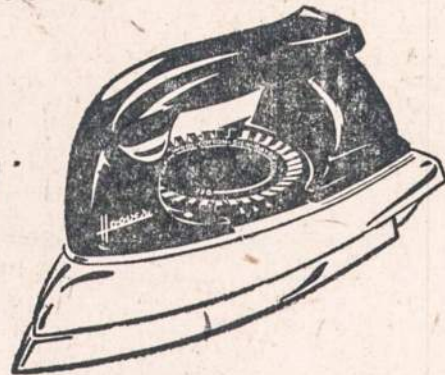
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping; Pancake Dial is easy to set and read—no more scorched fingers! *Actually fun to use!*

\$13.95
Value!

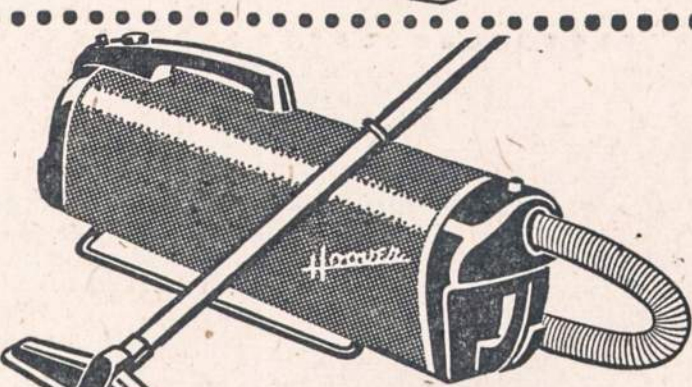

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Light weight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95
Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$88.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

AMERICAN FURNITURE AND RADIO STORE

1523 N. Milwaukee Ave. Humboldt 6-5000
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

limited
time
only!

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new
Hoover Dustette for your old cleaner*...

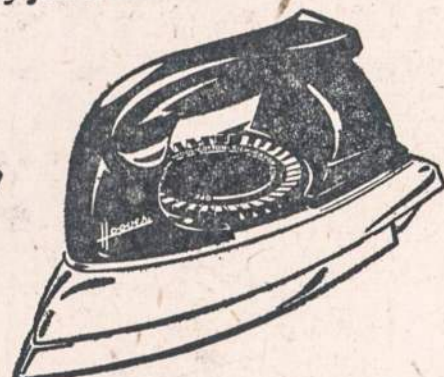
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping; Pancake Dial is easy to set and read—no more scorched fingers! *Actually fun to use!*

\$13.95
Value!

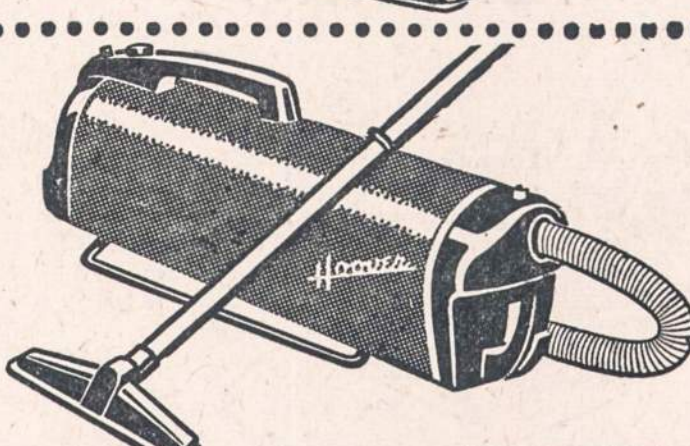

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Light weight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95
Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$88.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

LINDON'S FURNITURE & APPLIANCES

5518 So. Halsted Street

Open Monday and Thursday till 9:30 P. M.

All Phones: PROSPECT 6-4545

6—NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.—ANTRADIE, GEQUZES 13, 1952

J. Grišmanausko "Tolimieji Kvadratai"

NEW YORKAS. — Iš spaudos, radijo ir kitur mūsų visuomenė jau yra girdėjusi bendrais bruožais apie tris drąsius lietuvių žvejus. Taipgi, Amerikos Lietuvių Tarybos rūpesčiu, jie jau trečias mėnuo patys lanko lietuvių kolonijas ir susitinka gyvu žodžiu.

Betgi susirinkimuose negali dalyvauti visi lietuviai, o ir patys žvejai, turėdami ribotą susirinkimo laiką, neturi galimybės visko smulkmeniškai išpašakoti.

O jie pasakoti turi labai daug ko apie tai, kaip savo gimtajame krašte už savo, kaip žmogaus ir lietuvių, teises kovoja ir kenčia mūsų artimieji.

Žinoma, viso to negalima surašyti, bet platų vaizdą apie tai skaitytojui patiekia Juozas Grišmanauskas. Jis yra vienas tų trijų, kurie, rizikuodami savo gyvybe, prasižėję į laisvę. Kartu su tralerio kapitonu Lionginu Kublicku jis savo pabėgimą planavo ištisus metus. Tretytis jų — Edmundas Paulauskas prie jų pabėgimo prisijungė jau laisvę, pakeliui į laisvę.

Gimęs ir augęs kaime, o paskui žemės ūkio mokyklą baigęs ir, kaip žemės ūkio darbuotojas, pažinęs visą sovietinio rojaus ūkininkų gyvenimą, Juozas Grišmanauskas dideliu vaizdumu aprašo tą lietuvių prisirišimą prie savo protėvių žemės ir kovą už ją ligi paskutiniųjų, vedančią net iki Sibiro.

Turėjęs progos tarnybiniams reikalais pakeliauti po kraštą, jis galėjo geriau pamatyti žmonių gyvenimą, pajusti nuotaikas ir pažinti jų viltis. Šitai jis ir aprašo, pavaizduodamas viską tikrais atsitikimais, kur tai yra galima, nes, savaime suprantama, kad dėl Lietuvoje pasilikuosiu saugumo, retkarčiais jis yra priverstas nutylėti vietų ir asmenų vardus.

Be ūkininkų, plačiai paliestas ir darbininkų gyvenimas, jų darbas ir materialinė ir dvasinė būklė. Atskirais skyriais autorius apžvelgia lietuvių priešinimąsi bolševikams, tiek aktyvių, paremtą ginklu, vykdomą partizanų, tiek pasyvių, kurį vykdo kiekvienas lietuvis savo širdyje.

Knyga užbaigama pabėgimo istorijos aprašymu. Tolimieji kvadratai, kurių vardą J. Grišmanauskas pasirinko savo knygai, yra ne tik ta riba, į kurią žvejai plaukdavo žuvalti, apie 70 mylių nuo Lietuvos kranto, bet jie yra ir simboliškai pavadintas žvejų pabėgimo sumanymas, paskui ir žygis, vedęs į laisvę.

Jų žygio tikslas atrodė jiems toks pats tolimas ir nepasiekiamas, kaip ir tie tolimieji kvadratai, kada net ištisus metus laiko reikėjo išlaukti, ligi tenai bus galima nuplaukti. O jau iš tolimųjų kvadratų, kada žuklėms išplaukiama 6-7 dienoms, daug lengviau neįtartam ir nepastebėtam pasišalinti.

Tuos tolimuosius kvadratus jie ir pasiekė, o atsiradę ten, pasiekė ir savo svajonių tolimuosius kvadratus — jie išlipo į laisvą Švedijos krantą.

Daugelis, kuriems patiems teko bėgti nuo priešo, ypač nuo bolševiko, ir paskui atsidurti laisvėje, dvigubai pergyvens su autoriumi, kai skaitys jo knygą.

Knyga prasideda aprašymu įvykių žemaitijoje, kai ją užgriuvo naujas frontas ir prasiėjo antroji ir dabar trunkanti bolševikų okupacija. Beveik visa akcija vyksta žemaitijoje, bet paliečiamas Vilnius ir Klaipėda. Knyga parašyta ir skaitoma lengvai.

Knygą išleido Juozas Kapočius Brooklyne. Viršelis dail. V. K. Jonyno. Knygos kaina \$2. Viso 192 psl. su autoriaus ir visų trijų žvejų nuotraukomis ir gaidomis dainų, šiuo metu dainuojamų Lietuvoje.

Tik "Naujienos" rašo tiesą — neša laimę, mokslą, šviesą.

New York-Brooklyn

žinių žinėlės

—A. Valaitytė žada aplankyti savo brolių Dr. J. Valaitį, gyvenantį Chicagoj, ir ilgesnį laiką ten pavišėti.

A. Valaitytė dabar dirba IRR. Ji yra Lietuvoj baigusi germanistikos mokslus, studijavusi anglistiką.

A. Valaitytė savo studijų mokslus dar gilino Tuebingene, Vokietijoje, ir pedagogiką studijavo Genevos universitete, Šveicarijoje.

—Teisės mokslus baigęs Vokietijoje, šidlauskas išvyksta Paryžių, Sorbonos universitete gilinti savo studijas. Prancūzijoje jis žada pasilikti porą metų.

—Balandžio pabaigoj buvo padaryta sunki operacija Juozui Sagevičiui. Dabar jis slaugosi pas save namie, — 95-09 Woodhaven, Azonė Park 16, N. J.

—Gegužės 31 d. spaudos ben-

dradarbė Pr. Lapienė atidaro savo vasarvietę — Stony Brook Lodge, Stony Brook Island.

Pr. Lapienė savo laiką nemažą yra rašiusi moterų skyriui, kai tas skyrius "Naujienose" buvo Noros Gugienės redaguojamas.

Kiek tenka nugirsti, į Pr. Lapienės vasarvietės atidarymą žada daug suvažiuoti jos pažįstamų.

—Į SLA Seimą, kuris įvyks liepos mėn. vidury Cleveland, Ohio, Waterburio, Conn., SLA kuopa savo atstovais išrinko P. Matą su žmona, Dr. Devenį su žmona ir Trečioką su žmona.

Seimo metu darbų programa bus pajavinta įvairiais meniniais pasirodymais. —Koresp.

Detroit, Mich.

Darome išvažiavimą

Gegužės m. 25 d., sekmadienį, Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos 116 kuopa rengia draugišką išvažiavimą į Plymouth Park. Tai gražus viešas parkas, kuris yra už apie dvidešimt mylių ir vakarus nuo Detroito. Kviečiame ne tik LSS 116 kuopai priklausančius, bet visus, kurie norėtų keletą valandų jaukiai praleisti su socialdemokratais.

Važiuoti iš Detroito sekančiais:

Plymouth Road važiuokit į vakarus (Plymouth miestelio link). Pravažiavus Fordo dirbtuvę ir Ann Arbor kelią, tuojau bus Middle Rouge Pargway Edward N Hines Drive. Čia sukit į kairę, o pravažiavę apie 100 pėdų, sukit į dešinę ir važiuokite dar apie 1/2 mylios. Tuomet pamatysite stovintį automobilį, su dideliu užrašu: "Lietuva". Ten, už kelių ar keliolikos pėdų, bus mūsų išvykos vieta.

Griežtos valandos išvykos pradžiai neskelbiame, bet patariame suvažiuoti galimai anksčiau. Dalis mūsų kuopos narių bus tenai atvažiuavę jau anksti rytą.

—LSS 116 Kp. Valdyba

IŠ CHICAGOS

Išvyko Afrikon paukščių gaudyti

Chicago skelbimų pareigūnas W. Buchen ir jo žmona išvyko į Rytų Afriką gaudyti paukščių ir žinduolių Chicago gamtos istorijos muziejui. Jie prie aukštutinio Nilo organizuos ekspediciją tipiškai vietovės medžiagai rinkti.

NAUJENOS buvo ir tebėra geriausias Amerikos lietuvių draugas.

GO MODERN - COOK ELECTRICALLY

When You Cook with a
COOLERATOR
Your Kitchen Stays Cleaner

WITH ALL THE
WORLD'S MOST
WANTED
FEATURES

✓ 7-Heat Push-A-Button,
Color-Guide Cooking
Controls for the Utmost
in Fingertip Cooking
Flexibility.

✓ Magic Well-E-Vator—
Up it's a Giant Surface
Unit—Down it's a Thrifty
Deepwell Cooker.

\$329.50

THE NEW PUSH-A-BUTTON RANGE
THAT DOES EVERYTHING AUTOMATICALLY

THERE'S NO FLAME TO
LEAVE UGLY SOOT
On utensils, walls or furnishings. That means fewer pots and pans to scour—less decorating expense—and less washing, too.

HIGH SPEED UNITS ARE
SELF CLEANING
If food is spilled on the unit, the intense heat quickly consumes it—and there's no soot or other greasy residue.

MINIMUM DOWN PAYMENT

PUTS A PUSH-A-BUTTON
COOLERATOR IN YOUR KITCHEN

Coolerator

EASIEST TERMS

Trade in up to \$100

Glaser's Furniture & Radio Co.
5115-5123 S. Kedzie Ave. PROSPECT 6-1790